

Les restes de l'hegemonia catòlica a Catalunya

Del cas de pederàstia en una escola dels Maristes a la denúncia contra Dolors Miquel, s'expressen els darrers ressorts d'una mentalitat catòlica que ha gaudit d'hegemonia social i política i d'una visible impunitat | La moda espanyola de judicialitzar l'opinió no és saludable

Els bisbes catalans, en una imatge d'arxiu | CET

L'actualitat catalana ha tornat a posar a l'epicentre del debat el rol de la religió en una societat contemporània secularitzada. Específicament, el catolicisme català malda per preservar una influència i poder eixit del catolicisme triomfant de postguerra i del maridatge intens entre Església-poder polític, de Franco a Pujol. Del cas de pederàstia en una escola dels maristes a la denúncia contra Dolors Miquel, s'expressen els darrers ressorts d'una mentalitat catòlica que ha gaudit d'hegemonia social i política i d'una visible impunitat.

Comencem per la pederàstia en l'escola dels Maristes

(<http://www.naciodigital.cat/noticies/etiqueta/Maristes>) . El coneixement públic dels fets arriba tard i amb una forta sospita que l'escola va encobrir els fets. No és el primer cas. Barcelona ha conegut altres escàndols d'abusos sexuals que han estat curosament protegits per la jerarquia catòlica. Tèrbols i relativament poc coneguts són els casos de pederàstia que van explotar el decenni del 1980 al voltant d'una institució canònica per a vocacions anomenada Casa de Santiago. El cardenal-arquebisbe de Barcelona Ricard Maria Carles la va clausurar el 1994. Amb diversos clergues implicats i repartits en diferents escenaris pastorals de Barcelona, la fiscalia de menors va actuar diligentment en alguns casos. Amb tot, els clergues implicats van ser traslladats d'amagat a d'altres diòcesis del món. En la majoria dels casos, els delictes van prescriure. En un cas concret, Uruguai va negar l'extradició. Hi ha hagut intents de reobrir públicament aquells fets, amb particular interès de l'integrisme barceloní. És una campanya que no ha prosperat, malgrat que fa pocs mesos el diari *El País* oferia tota una investigació sobre el cas (http://politica.elpais.com/politica/2015/11/02/actualidad/1446484849_624241.html) .

Hi ha diverses diferències entre el cas de pederàstia dels anys 80 i el recent cas dels Maristes. En el cas de la Casa de Santiago, tots els imputats eren clergues, ja sigui diaques, ja sigui preveres. L'arxidiòcesi barcelonina va procurar tot el seu suport als inculpats. Ho va poder fer gràcies a la connivència eclesiàstica amb l'apogeu oligàrquic del pujolisme, la feble i recent democratització liberal de la societat, i la novetat que suposava l'aparició d'aquestes notícies. Al 2016, després que l'Església hagi pagat altíssims preus per aquesta xacra arreu del món, l'opinió pública és molt més sensible a aquests fets. Els abusos perpetrats en una escola dels Maristes no impliquen clergues, ans un treballador laic que avui no és ni catòlic. Fins i tot la direcció de l'escola és eminentment laica. Això no obstant, en darrera instància hi ha sempre un clergue en un càrrec de poder i decisió. Els Maristes han intentat de reproduir esquemes semblants: encobriment i connivència. És una tàctica fallida; ara cal establir i depurar responsabilitats.

L'actualitat literària també ens ha ofert una nova imatge de què significa la connivència catòlica amb el poder. Durant el lliurament dels Premis Ciutat de Barcelona, la poeta Dolors Miquel (<http://www.naciodigital.cat/noticies/etiqueta/Premis+Ciutat+de+Barcelona>) va recitar *Mare Nostra*, poema reivindicatiu de la dona que emula l'estructura del Pàrenostre. Irat, el regidor del PP Alberto Fernández Díaz es va aixecar i va marxar de l'acte. Més tard, el seu germà ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, va anunciar que es podia perseguir judicialment el poema i la seva creadora per ofendre els sentiments d'una confessió religiosa -una d'aquestes perles contra la llibertat d'expressió que conté el codi penal espanyol-. El Fernández Díaz ministre és l'exemple més evident i notori de catolicisme triomfant. No se n'amaga. Supernumerari de l'Opus Dei, emprèn amb passió fanàtica una croada contra els enemics de la religió des de tots els ressorts de l'Estat. Tampoc se n'amaga. Fernández Díaz arriba a fer simpàtic el nostre integrista català històric per excel·lència, Sardà i Salvany.

La moda espanyola de judicialitzar l'opinió (catòlics ofesos, jueus ofesos, catalans ofesos, etc.) no és saludable. És possible que darrere moltes ofenses hi hagi prejudicis i motius poc nobles. Però l'opinió és l'opinió i fins i tot la més nociva i lesiva ha de ser expressada? després podem confrontar-la, dirimir-la i neutralitzar-la de moltes maneres-. Però la judicialització sempre anirà en detriment de la llibertat d'expressió. En qualsevol cas, Dolors Miquel ni entra en aquesta categoria. És creació literària. Lluny queda l'època que Jacqueline Kennedy, catòlica, encarregués a Leonard Bernstein el musical *Mass* (Missa, en anglès), el qual reproduceix una missa catòlica amb elements sacrílegs i fortament polititzats. És possiblement una de les millors obres de Bernstein. A l'Espanya del 2016, Fernández Díaz portaria Bernstein a la presó.

El darrer refugi del catolicisme triomfant és la pugna per fer que les campanes toquin a la nit. Tradició avui impostada de cloquers electrònics, els campanars són marca històric de dominació catòlica. El control del temps és el darrer símbol de quan l'Església i la religió catòliques tenien un control totalitzant. No debades, les societats catòliques en procés de secularització durant el segle XIX van veure emergir cloquers seculars i rellotges controlats per autoritats públiques no vinculades amb el poder eclesiàstic. Cal saber què s'amaga darrere un melodiós repic de campanes. No és un so neutre. El sol fet d'erigir un campanar ja és un exercici de poder. Com el minaret en països musulmans. Per exemple, el judaisme rabínic prohibeix explícitament l'erecció de torres a sinagogues (https://books.google.es/books?id=B7fRPeByuzsC&pg=PA47&lpg=PA47&dq=forbidden+tower+synagogue+rabbis&source=bl&ots=39BAhGbUg8&sig=4OWqDTsvoRMLbk0Jxv-r5b0Z9Gk&hl=en&sa=X&q=forbidden%2520tower%2520synagogue%2520rabbis&redir_esc=y#v=onepage&q=forbidden%2520tower%2520synagogue%2520rabbis&f=false). El judaisme, encara avui i malgrat l'Estat d'Israel, és la religió pobra i passiva per excel·lència, que ha renunciat històricament a la pràctica del poder.

El catolicisme català i espanyol encara arrossega una mentalitat pròpia dels temps d'hegemonia social i política, tant amb els progressistes com amb els integristes. Això se suma al propi bagatge catòlic i la seva teologia política: poder temporal, poder espiritual. El naufragi postconciliar catòlic ha fet que el resultat final no siguin ni Jobacs, ni capellans obrers, ni Hans

Küng, ni comunitats de base, ni el Catholic Worker americà, ni Saint-Séverin de París. Tampoc han estat els lefebvrians i altres liturgistes i integristes de tota mena. El catolicisme català revolucionari que encara al 1965 clamava en una carta col·lectiva per aturar les obres de la Sagrada Família ha passat a millor vida. No va aconseguir desbordar el Concili Vaticà II, ni anorrear el triomfalisme catòlic. El catolicisme pobre i passiu es resisteix a materialitzar-se. Al contrari, el món catòlic català i espanyol va renovar el seu pacte amb la jove democràcia liberal. El que va venir més tard ha estat un progressisme catòlic tan carca que els seus teòrics americans han estat definits com els ?reaccionaris contemporanis? per part de l'historiador de Harvard Samuel Moyn.

En una escala menor, el progressisme catòlic català s'expressa en termes i idees semblants.

A diferència dels Estats Units, els catòlics gaudeixen d'àmplia cobertura governamental: tracte preferent, subvencions, connivència. Són les restes del triomfalisme, engrunes. Però en una societat secularitzada aquesta rèmora no té cabuda. La societat ha de garantir la neutralitat religiosa dels poders públics. Per desgràcia, la majoria de denominacions religioses estan encantades de departir amb els poders públics. La mentalitat catòlica impera. Totes les confessions, si fa no fa, tendeixen a aspirar al mateix tracte que reben els catòlics. I així, mentre es preservi el triomfalisme catòlic i la dimensió d'estat de la religió mai serà possible d'atènyer una autèntica neutralitat religiosa per part del poder públic.

*Borja Vilallonga (<https://www.bvilallonga.com/>) és doctor en Història, investigador a la New York University i estudiant de Psicoanàlisi al Contemporary Freudian Society de Nova York